

DAĞLIK KARABAĞ'DA AB NEDEN TARAF TUTMAKTADIR?

Tutku DİLAVER

Analist

30 yıllık Dağlık Karabağ sorunu Avrupa Birliğinin (AB) yakın çevresindeki önemli çatışmalardan biri olmasına rağmen, ABnin en pasif pozisyon aldığı konulardan biridir. Moldovada Transdinyester sorununa AGİT 5+2 formatı ile dâhil olan, 2008 Rus-Gürcü savaşı sonrası bölgeye misyonlar gönderen AB, Dağlık Karabağda uzun yıllar boyunca AGİT Minsk grubu eş başkanlarına destek vermekle yetinmiştir.[1] ABnin yıllardır sürdürdüğü bu politika, 2020deki Tovuz saldırıları ve daha sonra Dağlık Karabağ savaşı karşısında da kendini göstermiştir. Birlik Ermenistana ve Ermenistan destekli ayrılıkçı grupların saldırılarına karşı etkili bir tepki gösteremediği gibi, AB parlamentosunda Ermeni diaspora örgütlerinin de etkisiyle- Azerbaycan (ve hatta Türkiye) hakkında kınama kararı çıkartılması ihtimalleri konuşulmuştur. Bazı AP üyelerinin yoğun baskısına rağmen ABnin herhangi bir tavır takınmayacağı, çözüm sürecinin AGİT Minsk grubuna bırakıldığı açıklaması yapılmıştır[2]. Oysa Minsk grubu eş başkanlarından olan Fransa, kendi parlamentosundan çıkarttığı kararla tarafsızlığını yitirdiğini göstermiş ve Ermenistanı desteklediğini alenen ilan etmiştir[3]. Bu durum, ABnin dış politikasını eleştirilebilir hale getirmektedir. Zira Minsk grubunun güvenilirliğini yitirdiği bir dönemde Minsk grubunun işaret edilmesi, ABnin kurucu üyesi Fransanın bakış açısını onayladığı şeklinde yorumlanabilir.

ABnin Dağlık Karabağ konusunda böyle bir politika izlemesinin ardında birkaç neden bulunmaktadır. Bunlardan ilki, Ermenistanı Hristiyan bir Avrupalı devlet olarak görmesiyle alakalıdır. Bilindiği üzere, AB daha önce pek çok defa bir Hristiyan kulübü olduğu şeklinde eleştirilere maruz kalmıştır. Her ne kadar AB tarafından bu durum asla kabul görmese de, ABnin Dağlık Karabağ sorununda Güney Osetya ve Transdinyesterden farklı bir tutum benimsiyor olması bu eleştirilerde bir haklılık payı olduğunu gösterir niteliktedir. ABnin bu iki çatışmada uyguladığı politikalara bakıldığında; ayrılıkçı grupların, egemen devlete yakınlaştırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Oysa Dağlık Karabağda böyle bir çaba içerisine girilmemiştir. 2020deki Dağlık Karabağ çatışmasında, Ermeni kaynaklı yayın organlarının yayınlarında tarihteki ilk Hristiyan topluluk olan Ermenilere saldırılmaktadır şeklinde bir söylem kullanmıştır. Bu söylem ABnin parlamentosunda ve birçok Avrupalı yayın organında karşılık bulmayı başarmıştır. Dolayısıyla AB, bir kez daha Hristiyan Ermeni ayrılıkçıların haksız işgalini göz ardı ettiğini göstermiştir.

Elbette ki bu durumda Avrupa ülkelerinde yaşayan Ermeni diasporasının etkisi de

büyüktür. ABnin izlediği dış politikasının bir diğer belirleyicisi de Avrupalı ülkelerin takındığı tutumdur. Dağlık Karabağ çatışması sırasında Ermenistana en çok destek veren ülkelere bakıldığında, bu ülkelerdeki Ermeni kökenli vatandaşlarının sayılarının oldukça yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Bunun en belirgin örneği de Fransadır. Bilindiği üzere, AGİT eş başkanlarından olan Fransa uzun süredir tarafsızlığını kaybettiği gerekçesiyle Azerbaycan ve Türkiye tarafından eleştirilmekteydi. Fransız Parlamentosunda Azerbaycanın yürüttüğü operasyonların hukuksuz olduğu şeklinde karar alınmış olması ve ABnin bu duruma sessiz kalması, ABnin de zımni olarak bu görüşü kabul ettiği şeklinde yorumlanabilir.

Bunlara ek olarak, ABnin bu şekilde bir yorumu benimsemesinde AP gibi kendi organlarının da etkisi büyüktür. Ocak ayında ABnin Güvenlik Çalışmaları Enstitüsünde yayınlanan bir rapor, ABnin tutumunda meydana gelen değişime işaret etmektedir. ABnin dış politikasının değerlendirilmesi ve yönlendirilmesi amacını taşıyan Enstitüden çıkan bu rapora dair en dikkat çekici detay, tamamen Ermenistanın gözünden yazılmış olmasıdır. Erivan Devlet Üniversitesinden Narek Sukiasyanın yazdığı raporda, Ermenistanda Kadife Devrimin gerçekleşmesi, buna bağlı olarak Ermenistan-Rusya ilişkilerinin bozulması ve bu sürecin Dağlık Karabağdaki savaşı tetiklemesi anlatılmaktadır. Raporda ayrıca Türkiyeyle ilgili asılsız kiralık asker iddialarına da yer verildiği görülmektedir. Özellikle Tovuzda meydana gelen saldırılarla ilgili kısımda, Türkiyenin Ermenistanı tehdit ettiği ve yayılcı politikalar izlediği şeklinde yansıtılmıştır[4]. Oysa 2020 Temmuz ayında Ermenistanın Tovuz saldırısıyla başlayan çatışmaları tetikleyen taraf Ermenistanın kendisi olmuştur. Hatırlanacağı üzere, Nikol Paşinyan açılan yolsuzluk davaları, Rusyayla gerilen ilişkiler ve Karabağdaki ılımlı tutumu nedeniyle kamuoyu desteğini günden güne yitirmeye başlamıştı. Bunun üzerine milliyetçi oyları tekrar kazanabilmek için Dağlık Karabağ söylemini sertleştirmiş ve Karabağ, Ermenistandır. Nokta şeklinde kışkırtıcı açıklamalarda bulunmuştu[5]. Azerbaycan ve Türkiyenin Minsk eşbaşkanlığına yaptığı uyarılara rağmen Paşinyanın bu açıklamaları karşılığını bulmamış ve Paşinyanın popülist söylemlerine göz yumulmuştu. Sonuç olarak 12 Temmuzda Ermenistan tarafından Azerbaycanın Tovuz şehri bombalanmış ve kısa süreli bir çatışma meydana gelmişti[6]. Bütün bu olaylara AB Güvenlik Çalışmaları Enstitüsünden yayınlanan raporda yer vermeyerek olayın Türkiye ve Azerbaycanın saldırgan politikaları şeklinde aksettirilmeye çalışılması raporun bazı olayları saklama gayreti içerisinde olduğunu da gösterir niteliktedir.

Öte yandan raporda, Dağlık Karabağda Azerbaycanın Eylül ayında başlattığı operasyonların da taraflı bir şekilde anlatıldığı dikkat çekmektedir. Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macronun operasyonlar sırasında, elinde aksine bir kanıt olmamasına rağmen ısrarla ileri sürdüğü Suriyeli paralı askerler meselesi, bu raporda da tekrar edilmiştir. Bu bile raporun güvenilirliğini başlı başına sarsacak bir durumdur. Keza yazarın kendisi de bu konuda herhangi bir kanıt ileri sürebilmiş değildir.

Sonuç olarak, AB ülkelerinde oluşan Türkiye ve Rusya karşıtı konjonktürden faydalanılarak, spekülasyonlar yaratılmak istendiği anlaşılmaktadır. Azerbaycanın uluslararası hukuktan doğan haklarına hiç yer vermeyen bu rapor ve bu rapora benzeyen kararların AB organlarında kendine yer bulması, ABnin politikalarının yanlış yönlendirildiğine işaret etmektedir.

*Fotoğraf: armenpress.am

[1] Tutku Dilaver, Bir Sorun Çözücü Olarak Avrupa Birliği, *Avrasya Dünyası* 2 (Nisan 2018): 56.

[2] H. Mehmet Boyraz ve Yunus Mazı Avrupanın Dağlık Karabağ tutumu, *Anadolu Ajansı*, 4 Aralık 2020, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/avrupa-nin-daglik-karabag-tutumu/2065476>.

[3] French Parliament approves Nagorno-Karabakh resolution angering FM Le Drian, *Daily Sabah*, 4 Aralık 2020, <https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/french-parliament-approves-nagorno-karabakh-resolution-angering-fm-le-drian>.

[4] Narek Sukiasyan, Appeasement and Autonomy: Armenian-Russian Relations from Revolution to War, *ISS* (2021): 5.

[5] Tutku Dilaver, Nokta Atışlardan Silahlı Çatışmaya: Azerbaycan-Ermenistan Savaşın Eşiğine Nasıl Geldi? *AVİM*, 21 Temmuz 2020, <https://avim.org.tr/tr/Analiz/NOKTA-ATISLARDAN-SILAHLI-CATISMAYA-AZERBAYCAN-ERMENISTAN-SAVASIN-ESIGINE-NASIL-GELDI>.

[6] Ibid.

Yazar Hakkında :

Tutku Dilaver, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden 2015 yılında mezun olmuştur. 2020 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalına bağlı Kafkasya Çalışmaları Programında tezli yüksek lisansını tamamlamıştır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

2017 Ağustos ayında Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (AVİM) başadığı 6 aylık forumlar eğitim programını tamamlamış. Misafir Araştırmacı olarak AVİM 14 katılmıştır. 2019-2023 yılları arasında Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No:2021/14 Mart 01. Enişim Haziran 08, 2020. <https://avimbuiter.org/public/Forum/DAGLIK-KARABAG-DA-AB-NEDEN-TARAF-TUTMAKTADIR>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır